

Sygn. akt I Ca 51/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Aleksandra Ratkowska (spr.)

Sędziowie: SSO Arkadiusz Kuta

SSO Krzysztof Nowaczyński

Protokolant: st. sekr. sąd. Bożena Zych

po rozpoznaniu w dniu 9 kwietnia 2014 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa H. Z.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

oraz z powództwa T. Z.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Elblągu

z dnia 30 grudnia 2013 r. sygn. akt I C 809/12

1. zmienia zaskarżony wyrok w części uwzględniającej powództwa (pkt I i III) i obniża zasądzone powodom świadczenia do kwot po 20.000 zł (dwadzieścia tysięcy złotych) i oddala powództwa w pozostałym zakresie oraz w części rozstrzygającej o kosztach procesu (pkt V i VI) i znosi wzajemnie między stronami koszty procesu,
2. oddala apelację w pozostałym zakresie,
3. zasądza od powodów H. Z. i T. Z. na rzecz pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. kwoty po 1.000 zł (jeden tysiąc złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

Sygn. akt I Ca 51/14

UZASADNIENIE

H. Z. domagała się o zasądzenia od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na jej rzecz kwoty 60.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 6 stycznia 2012 do dnia zapłaty zgodnie z art.448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. oraz zasądzenia

kosztów procesu. Powódka podała, iż żądana kwota stanowić ma zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych w postaci szczególnej więzi łączącej rodzica z dzieckiem, albowiem jej syn G. Z. zmarł w wyniku następstw wypadku samochodowego, którego sprawca był objęty ubezpieczeniem OC u pozwanej.

T. Z. również wniósł o zasądzenie od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na jego rzecz kwoty 60.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 6 stycznia 2012 do dnia zapłaty zgodnie z art.448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. oraz o zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu powód podniósł argumenty tożsame z podniesionymi w uzasadnieniu pozwu złożonego przez H. Z..

Postanowieniem z dnia 17 kwietnia 2012 roku Sąd Rejonowy w Elblągu zarządził połączenie sprawy prowadzonej pod sygnaturą akt I C (...) ze sprawą I C (...) i prowadzenie jej w dalszym ciągu pod sygnaturą akt I C (...)

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództw i zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwana podniosła, iż w dacie zdarzenia, które spowodowało śmierć G. Z. brak było obecnego przepisu art. 446 § 4 k.c., przyznającego osobom najbliższym pokrzywdzonego czynem niedozwolonym roszczenie o zadośćuczynienie za własną krzywdę niemajątkową, zaś art.448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. stanowi podstawę do żądania zadośćuczynienia wyłącznie temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone czynem niedozwolonym.

Wyrokiem z dnia 30 grudnia 2013 r. Sąd Rejonowy w Elblągu zasądził od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki H. Z. kwotę 40. 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 6 stycznia 2012 r. do dnia zapłaty i oddalił jej powództwo w pozostałym zakresie; zasądził od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda T. Z. kwotę 40. 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 6 stycznia 2012 r. do dnia zapłaty i oddalił jego powództwo w pozostałym zakresie oraz zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 3.366,11 zł i na rzecz powoda kwotę 3.381,79 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Rozstrzygnięcie było wynikiem następujących ustaleń i wynikających z nich wniosków oraz przepisów prawa:

W dniu 10 grudnia 2001 roku w miejscowości Ć. kierujący pojazdem ciężarowym marki M. o nr rej. (...) R. L. nienależycie obserwował jezdnię oraz nie zachował bezpiecznej odległości pomiędzy pojazdami i najechał na tył autobusu (...) kierowanego przez K. C. poruszającego się w tym samym kierunku ruchu, który zatrzymał się na przystanku (...), w wyniku czego pasażer (...) G. Z. doznał obrażeń ciała, w następstwie których zmarł. Za ten czyn R. L. został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w Lublinie z dnia 24.03.2003r. w sprawie o sygn. akt IV K (...). Pojazd mechaniczny kierowany przez R. L. był w chwili zdarzenia objęty ubezpieczeniem od odpowiedzialności cywilnej u pozwanej - nr polisy (...).

G. Z. był jedynym synem powodów – jednym z trojga dzieci. Rodzice byli z nim związani emocjonalnie, albowiem pomagał on im w domu i w gospodarstwie, które miał po rodzicach przejąć i prowadzić. Wspierał ich również emocjonalnie. Śmierć syna była dla powodów dużym negatywnym przeżyciem.

W zakresie stanu psychicznego u powódki obecnie nie można zdiagnozować zaburzeń emocjonalnych, które mogą być wywołane przez śmierć syna tj. zdarzenie sprzed 11 lat. W tej chwili powódka funkcjonuje prawidłowo na wszystkich obszarach swojego życia, przy czym okresowo przeżywa obniżony nastrój, który ma związek ze śmiercią syna. U powódki nie można również stwierdzić stałego uszczerbku na zdrowiu w aspekcie psychologicznym lub psychiatrycznym, albowiem nie występują u niej dysfunkcje takie jak zaburzenia depresyjne lub nerwicowe. Powódka bez większych zakłóceń funkcjonuje w rolach życiowych zarówno na tle rodziny, jak również w wymiarze społecznym.

Również odnośnie stanu psychicznego powoda obecnie nie można zdiagnozować zaburzeń emocjonalnych, które mogą być wywołane przez zdarzenie sprzed 11 lat, którym była śmierć syna. W chwili obecnej powód prezentuje objawy zaburzeń charakterystycznych dla zespołu psychoorganicznego, co jest konsekwencją przeżytego w roku 2006 udaru mózgu. Obraz zaburzeń powoda nie pozwala jednoznacznie stwierdzić na ile wiążą się one z ze śmiercią syna w 2001 roku, a na ile wynikają z zespołu psychoorganicznego. Także odnośnie powoda brak jest podstaw do uznania,

iż z powodu śmiertelnego wypadku syna powód doznał uszczerbku na zdrowiu w aspekcie psychologicznym lub psychiatrycznym.

Wskazano, że okoliczności faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy ustalono na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach zgromadzonych w niniejszej sprawie, w aktach Sądu Rejonowego w Elblągu w sprawie o sygnaturze I C (...) oraz w aktach szkody numer (...). Ustalając stan faktyczny, Sąd pierwszej instancji oparł się także na zeznaniach powodów H. Z. i T. Z. oraz opiniach biegłej psycholog D. K..

Podkreślono, że kwestią sporną w przedmiotowej sprawie było, czy sąd może przyznać najbliższemu członkowi rodziny zmarłego zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. wówczas, gdy śmierć nastąpiła przed dniem 3.08.2008 r. (tj. przed dniem wejścia w życie art. 446 § 4 k.c.) wskutek uszkodzenia ciała. Sąd pierwszej instancji zauważył, że wprawdzie przed dniem 3.08.2008 roku, kiedy to art. 446 k.c. został zmieniony przez dodanie § 4, nie było tak wyraźnej jak obecnie podstawy do przyznania członkom rodziny zmarłego zadośćuczynienia, jednakże w orzecznictwie Sądu Najwyższego dostrzegano potrzebę naprawienia krzywdy wyrządzonej członkom rodziny zmarłego. Odwołując się do przytoczonego orzecznictwa stwierdzono, że przepis art. 448 k.c. stanowi podstawę ochrony odrębnego dobra osobistego, jaką jest bliska relacja pomiędzy zmarłym, a osobą mu najbliższą, a najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. Sąd Najwyższy wskazał, że art. 446 § 4 k.c. ma zastosowanie wyłącznie do sytuacji, w której czyn niedozwolony popełniony został po dniu 3 sierpnia 2008 r. Przepis ten nie uchylił art. 448, jego dodanie było natomiast wyrazem woli ustawodawcy zarówno potwierdzenia dopuszczalności dochodzenia zadośćuczynienia na gruncie obowiązujących przed jego wejściem w życie przepisów, jak i ograniczenie kręgu osób uprawnionych do zadośćuczynienia do najbliższych członków rodziny.

Dalej cytując normy art. 448 oraz art. 24 § 1 k.c. wskazano, że w sprawie poza sporem było, że syn powodów G. Z. zginął wskutek obrażeń ciała, jakich doznał w wypadku z dnia 10.12.2001 r. oraz wina sprawcy wypadku, objętego ubezpieczeniem OC u pozwanego. W ocenie Sądu Rejonowego strona powodowa wykazała ponadto – za pomocą dowodu z zeznań powódki i powoda oraz dowodu z obu opinii biegłej psycholog – że zerwanie na skutek zdarzenia z dnia 10 grudnia 2001 r. więzi ze zmarłym synem spowodowało ból, cierpienie i zrodziło u powodów poczucie ogromnej straty i żalu za zaistniałą sytuację. Zwrócono uwagę, że przez przedmiotowe zdarzenie nie ziściły się plany przekazania synowi gospodarstwa do dalszego prowadzenia. Pozostałe dzieci tego się nie podjęły. Tym samym, Sąd pierwszej instancji uznał, że śmierć syna powodów spowodowała naruszenie ich dóbr osobistych, jako osób związanych emocjonalnie z G. Z., w postaci szczególnej więzi rodzinnej.

Co do wysokości zadośćuczynienia Sąd pierwszej instancji stwierdził, że podstawowym kryterium jest przede wszystkim wielkość doznanej krzywdy. Zasądzona kwota zadośćuczynienia nie może być symboliczna, musi mieć charakter kompensacyjny i musi spełniać także funkcję represyjną wobec sprawcy naruszenia. Suma ta bowiem powinna być „odpowiednia”, a jej określenie musi uwzględniać wszystkie okoliczności sprawy. Z drugiej strony wysokość zadośćuczynienia nie może być nadmierna w stosunku do doznanej krzywdy i aktualnych stosunków majątkowych społeczeństwa - musi być zatem utrzymana w rozsądnych granicach (por. OSNCP 1963 r, poz.105; OSPiKA 1966, poz. 92).

Przy tak określonych kryteriach Sąd Rejonowy uznał, że bez wątplenia śmierć syna była dla powódki i powoda ciosem, po którym przez dłuższy okres czasu nie potrafili prawidłowo funkcjonować. Do chwili obecnej powodowie na co dzień odczuwają żal i tęsknotę za synem. Byli oni ze sobą silnie związani. Zmarły syn był wsparciem i dawał nadzieję na przyszłość. Jednocześnie Sąd Rejonowy miał na uwadze, iż między śmiercią G. Z., a wystąpieniem przez powodów do pozwanego o zadośćuczynienie minęło 10 lat. Powołując się na opinię biegłej stwierdził, że obecnie u powodów nie można zdiagnozować zaburzeń emocjonalnych, które mogą być wywołane przez to zdarzenie. Powódka funkcjonuje prawidłowo na wszystkich obszarach swojego życia, przy czym okresowo przeżywa obniżony nastrój, który ma związek ze śmiercią syna; nie można u niej stwierdzić stałego uszczerbku na zdrowiu w aspekcie psychologicznym lub psychiatrycznym. Natomiast powód prezentuje objawy zaburzeń charakterystycznych dla

zespołu psychoorganicznego, co jednak – jak podkreślono - jest konsekwencją przebytego w roku 2006 udaru mózgu. Obraz zaburzeń powoda nie pozwala jednoznacznie stwierdzić na ile wiążą się one z ze śmiercią syna w 2001 roku, a na ile wynikają z zespołu psychoorganicznego. Także odnośnie powoda Sąd pierwszej instancji uznał, że brak jest podstaw do uznania, iż z powodu śmiertelnego wypadku syna powód doznał uszczerbku na zdrowiu w aspekcie psychologicznym lub psychiatrycznym. Widoczny obraz zaburzeń psychicznych i deficytów w zakresie funkcjonowania intelektualnego powoda wynika z przebytego po 2001 roku udaru mózgu.

W konsekwencji, Sąd pierwszej instancji doszedł do wniosku, że odpowiednią sumą wystarczającą do zadośćuczynienia krzywdzie H. Z. i T. Z., jakiej doznali oni na skutek śmierci syna będą kwoty po 40.000 zł. O odsetkach ustawowych orzeczono zgodnie z art. 481 § 1 i § 2 k.c. i art. 455 § 1 k.c. – data, od której dochodzone były odsetki nie była kwestionowana przez pozwaną. O powyższym orzeczono w punktach I i III wyroku. Natomiast w punktach II oraz IV wyroku oddalono poszczególne powództwa w pozostałym zakresie. O kosztach procesu orzeczono na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 100 k.p.c.

W apelacji pozwany (...) Spółka Akcyjna w W. zaskarżyła powyższy wyrok w części uwzględniającej powództwa (co wynika ze wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia i zarzutów apelacji, pomimo zawarcia we wstępie apelacji stwierdzenia, że zaskarża się wyrok w całości), zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego , to jest art. 822 § 1 k.p.c. , art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. poprzez przyjęcie, że zasądzone na rzecz powodów zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę w związku ze śmiercią syna ma swoje uzasadnienie w stanie prawnym i faktycznym. Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa, a nadto o zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych.

Motywuując swe stanowisko pozwany wskazał, że w jego ocenie brak jest podstaw prawnych do zastosowania w niniejszej sprawie art. 448 k.c. , gdyż przepis ten nie dotyczy odszkodowania należnego w razie śmierci osoby bliskiej. Podkreślono, że wprawdzie przepis art. 23 k.c. nie zawiera zamkniętego katalogu dóbr osobistych, jednakże do dóbr chronionych nie należy zaliczyć przywiązania do innej osoby. Zdaniem skarżącego do dnia 3 sierpnia 2008 r., czyli do dnia wejścia w życie ostatniej nowelizacji art. 446 k.c., zakres roszczeń przysługujących zmarłemu w wyniku czynu niedozwolonego wyczerpująco regulował art. 446 § 1-3 k.c. Powołując się na uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 13 grudnia 2005 r., I ACa 1185/05 pozwany stwierdził, że przepisy o ochronie dóbr osobistych nie mogą stanowić podstawy prawnej żądania skierowanego przeciwko niemu, gdyż odpowiada on wyłącznie na mocy umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej sprawcy zdarzenia. Zakresem tegoż ubezpieczenia objęte są wyłącznie szkody majątkowe i niemajątkowe na mieniu lub osobie. Skarżący dodał, że nie akceptuje rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego zawartego w Uchwale z dnia 22.10.2010 r., w sprawie sygn. akt III CZP 76/10. Zaznaczył, że podziela w tym zakresie pogląd Sądu Apelacyjnego w Poznaniu wyrażony w wyroku z dnia 15.12.2010 r. , w sprawie o sygn. akt I ACa 873/10, wedle którego w okresie poprzedzającym wskazaną nowelizację art. 446 k.c. w orzecznictwie Sądu Najwyższego nie wskazywano na możliwość dochodzenia na podstawie art. 448 kc w zw. z art. 24 § 1 kc zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 03.08.2008 r. Okoliczność, że wskazana nowelizacja pozwala na przyznanie przedmiotowego zadośćuczynienia osobom , które doznały krzywdy z uwagi na śmierć osoby bliskiej na skutek deliktu po 04.08.2008 r. nie stanowi wystarczającego uzasadnienia do zmiany dotychczasowego utrwalonego orzecznictwa w odniesieniu do roszczeń osób, które krzywdy takiej doznały na skutek śmierci osoby bliskiej w wyniku deliktu zaistniałego przed zmianą stanu prawnego. Niezależnie od powyższego skarżący wskazał, że nawet jeśli uznać, że istnieje postawa prawna do żądania zadośćuczynienia, to zasądzone kwoty są wygórowane.

Powodowie H. Z. i T. Z. wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelację pozwanego należało uznać za częściowo uzasadnioną w odniesieniu do wysokości zasądzonych powodom świadczeń.

W pierwszej kolejności stwierdzić należy, iż brak było podstaw do podzielenia stanowiska pozwanego kwestionującego powództwa co do zasady w oparciu o prezentowane w toku postępowania oraz w apelacji zapatrywania prawne.

Oczywistym pozostawało, że dodany w wyniku nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116 poz.731) do art. 446 k.c. kolejny (4) paragraf, przewidujący *expressis verbis* możliwość przyznania przez sąd najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, nie ma zastosowania do krzywd powstałych – jak w rozpoznawanej sprawie – przed dniem 3 sierpnia 2008 r. (porównaj: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2009 r., I PK 97/09, nie publ. oraz z dnia 10 listopada 2010 r., I CSK 248/10, nie publ.).

Zasądzenia zadośćuczynienia nie uzasadnia również art. 446 § 3 k.c., gdyż – według przeważającego stanowiska judykatury oraz doktryny – przepis ten, nawet przy jego szerokiej wykładni, nie dopuszcza kompensowania samej tylko szkody niemajątkowej spowodowanej śmiercią najbliższego członka rodziny (porównaj: m. in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., II CKN 985/00, nie publ.; z dnia 25 lutego 2004 r., II CK 17/03, nie publ.; z dnia 30 czerwca 2004 r., IV CK 445/03, nie publ.; z dnia 9 marca 2007 r., V CSK 459/06, nie publ.; z dnia 16 kwietnia 2008 r., V CSK 544/07, nie publ. oraz z dnia 30 marca 2009 r., V CSK 250/09, nie publ.). Skoro zaś w stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy powodowie – w następstwie śmierci osoby bliskiej – nie doznali wstrząsu psychicznego prowadzącego do rozstroju zdrowia, lecz krzywdy w postaci cierpień psychicznych i fizycznych, podstawy do kompensaty tego uszczerbku nie może stanowić art. 445 § 1 k.c.

Istotą apelacji pozwanego jest zagadnienie, czy – jak przyjął Sąd pierwszej instancji – do oceny tych roszczeń znajduje zastosowanie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c.

Za Sądem Rejonowym i Sądem Najwyższym cytowanym w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku należy w ocenie Sądu Okręgowego przyjąć, iż – wbrew stanowisku skarżącego – trudno byłoby znaleźć argumenty sprzeciwiające się zaliczeniu do katalogu dóbr osobistych objętych ochroną z art. 23 i 24 k.c. także więzi rodzinnych. Więzy te – jak wskazano – stanowią fundament prawidłowego funkcjonowania rodziny i podlegają ochronie prawnej (art. 18 i 71 Konstytucji RP, art. 23 k.r.o.). Skoro dobrem osobistym w rozumieniu art. 23 k.c. jest kult pamięci osoby zmarłej, to – a fortiori – może nim być także więź między osobami żyjącymi. Nie ma zatem – również zdaniem Sądu Okręgowego – przeszkód do uznania, że szczególna więź emocjonalna między członkami rodziny pozostaje pod ochroną przewidzianą w art. 23 i 24 k.c. Pogląd taki pojawił się już w orzecznictwie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w uzasadnieniu wyroku z dnia 23 września 2005 r., I ACa 554/05 (nie publ.), który stwierdził, że szczególna więź rodziców z dzieckiem, przysługująca zarówno dziecku, jak i rodzicom w prawidłowo funkcjonującej rodzinie, zasługuje na status dobra osobistego, podlegającego ochronie przewidzianej w art. 24 § 1 k.c., co dostrzegł i aprobował Sąd Najwyższy w przytoczonej uchwale z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10 (LEX nr 604152). W uzasadnieniu wyroku z dnia z dnia 14 stycznia 2010 r., IV CK 307/09 (LEX nr 599865) Sąd Najwyższy uznał natomiast, że spowodowanie śmierci osoby bliskiej może stanowić naruszenie dóbr osobistych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c.

Przyjęcie zaprezentowanego poglądu nasuwa pytanie o sens wprowadzenia przez ustawodawcę unormowania przewidującego wprost przyznanie zadośćuczynienia za krzywdę wskutek śmierci osoby bliskiej, do czego nawiązuje argumentacja skarżącego o braku takiego roszczenia przed nowelizacją. Jeżeli bowiem przed wejściem w życie art. 446 § 4 k.c. możliwe było dochodzenie tego zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. – w brzmieniu obowiązującym po nowelizacji tych przepisów, dokonanej ustawą z dnia 23 czerwca 1996 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 114, poz. 542) – to mogłoby się wydawać, że takie szczególne rozwiązanie nie było potrzebne.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w przytoczonej uchwale z 22 października 2010 r. wniosek taki trudno byłoby jednak zaakceptować. Dodanie art. 446 § 4 k.c. nie jest jedynie wyrazem woli ustawodawcy potwierdzenia dopuszczalności dochodzenia zadośćuczynienia na gruncie przepisów obowiązujących przed wejściem w życie tego przepisu, lecz dokonania zmiany w ogólnej regule wynikającej z art. 448 k.c. przez zawężenie kręgu osób uprawnionych do

zadośćuczynienia. Gdyby nie wprowadzono art. 446 § 4 k.c., roszczenia tego mógłby dochodzić każdy, a nie tylko najbliższy członek rodziny. Przepis ten jednocześnie ułatwia dochodzenie zadośćuczynienia, gdyż umożliwia jego uzyskanie bez potrzeby wykazywania jakichkolwiek innych - poza w nim wymienionych - przesłanek. Niewątpliwie wzmacnia też on wykładnię art. 446 § 3 k.c. wiążącą funkcję tego przepisu wyłącznie z ochroną majątkową.

Rozważania powyższe prowadzą do wniosku, że po wprowadzeniu art. 446 § 4 k.c. podstawę dochodzenia zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przed dniem 3 sierpnia 2008 r. w następstwie naruszeniem deliktem dobra osobistego w postaci szczególnej więzi rodzinnej łączącej osobę zainteresowaną ze zmarłym stanowi art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c.

Równocześnie nawiązując do przedstawionego powyżej stwierdzenia, że prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i 24 k.c. a w konkretnym stanie faktycznym spowodowanie śmierci osoby bliskiej może stanowić naruszenie dóbr osobistych członków jej rodziny i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. należy także podnieść, że za taką oceną przemawia dodatkowo art. 446 § 4 k.c., który zezwala obecnie na uzyskanie zadośćuczynienia od osoby odpowiedzialnej za śmierć osoby bliskiej bez potrzeby wykazywania jakichkolwiek dodatkowych przesłanek, poza wymienionymi w tym przepisie (...). Można zatem za Sądem Najwyższym przyjąć, że art. 446 § 4 k.c. w relacji do art. 448 k.c. poszerzył możliwość uzyskania zadośćuczynienia, co ma także znaczenie dla rozmiarów przyznawanego zadośćuczynienia. Wprowadzenie art. 446 § 4 k.c. nie powinno być natomiast rozumiane w ten sposób, że w dotychczasowym stanie prawnym art. 448 k.c. nie mógł stanowić podstawy przyznania zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej, jak czyni to pozwany. Takie stwierdzenie oznaczałoby, że chwila, w której zaszło zdarzenie będące źródłem szkody, decydująca o możliwości zastosowania art. 446 § 4 k.c., rozstrzygałaby definitywnie o istnieniu lub braku istnienia uprawnienia do uzyskania zadośćuczynienia za krzywdę spowodowaną śmiercią osoby bliskiej, bez względu na rodzaj tej krzywdy. Prowadziłoby to do radykalnego zróżnicowania sytuacji osób, które doznały krzywdy o podobnym charakterze, nawet w krótkich odstępach czasu, co jest trudne do zaakceptowania.

Natomiast za częściowo zasadną Sąd Okręgowy uznał apelację pozwanego w zakresie, w jakim podniesiono, iż zasądzone powodowi świadczenia są wygórowane. Odwołując się do prawidłowo ustalonych przez Sąd pierwszej instancji okoliczności faktycznych nie sposób było nie zgodzić się z odnośną argumentacją apelanta, nawet przy jej lakoniczności. Sąd Rejonowy w sposób właściwy i wyczerpujący przywołał ogólne zasady i kryteria ustalania stosownego zadośćuczynienia, jednakże ich zastosowanie zasadnie budziło wątpliwości co do tego aspektu, w jakim należało oceniać krzywdę powodów po upływie tak znacznego okresu czasu, jaki upłynął od zdarzenia wywołującego odpowiedzialność pozwanego.

Przypomnienia wymaga zatem, że zadośćuczynienie za krzywdę jest swoistą postacią odszkodowania, którego celem jest rekompensowanie uszczerbku w dobrach osobistych (szkody niemajątkowej), oczywiście w takim zakresie, w jakim taka rekompensata, ze względu na szczególny charakter tych dóbr, jest możliwa za pomocą świadczeń pieniężnych. Jak wskazano w pisemnych motywach zaskarżonego orzeczenia zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę pełni przede wszystkim funkcję kompensacyjną, gdyż stanowi przybliżony ekwiwalent za doznaną przez pokrzywdzonego szkodę niemajątkową (krzywdę). Powszechnie uważa się, że powinno ono wynagrodzić doznane przez pokrzywdzonego cierpienia, utratę radości życia oraz ułatwić mu przezwycięzenie ujemnych przeżyć psychicznych. Niewątpliwie przy tym przyznana tytułem zadośćuczynienia suma pieniężna powinna być utrzymana w rozsądnych granicach i dostosowana do aktualnych stosunków majątkowych. Generalnie biorąc – wysokość zasądzonych sum powinna być umiarkowana. Niemajątkowy charakter szkody wynagradzanej w przedmiotowym postępowaniu decyduje o jej niewymierności. Odpowiedniość kwoty zadośćuczynienia, o której stanowi art. 448 k.c., ma służyć złagodzeniu doznanej krzywdy, nie być źródłem wzbogacenia i powinna odpowiadać aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa.

Należy zwrócić dalej uwagę, że na tle ukształtowanej judykatury umiarkowana wysokość zadośćuczynienia oznacza, że nie może być ono ani rażąco wygórowane, ani rażąco niskie. Odnosząc poczynione uwagi, o charakterze podstawowym dla rozstrzyganego zagadnienia, należało uznać za słuszny zarzut apelacji dotyczący uznania przyznanego przez Sąd

Rejonowy zadośćuczynienia za odpowiednie do rozmiaru krzywdy powodów, w szczególności zwłaszcza z uwagi na podkreślaną funkcję kompensacyjną zadośćuczynienia. Trzeba przy tym przyznać rację powodom wyrażającym w odpowiedzi na apelację przekonanie, iż strata syna nigdy nie ulegnie zapomnieniu i nie można odmówić im prawa do trwałego przeżywania żałoby, jednakże dla spełnienia przez przyznane zadośćuczynienia funkcji kompensacyjnej wpływ tak znacznego okresu czasu od zdarzenia powodującego krzywdę powodów nie może pozostać bez znaczenia. Gdyby bowiem podzielić bez zastrzeżeń logikę niewiązania rozmiaru krzywdy z upływem czasu od zdarzenia ją wywołującą, można by dojść do zaprzeczenia idei i istoty zadośćuczynienia w tego rodzaju sprawach, gdyż oczywistym pozostaje, że cierpienia i żałoba po stracie osoby bliskiej nigdy nie zostaną zniwelowane przez uzyskanie określonych świadczeń pieniężnych. Raz jeszcze należy podkreślić, że zadośćuczynienie jako swoista kompensata za ból, cierpienie i inne aspekty utraty osoby najbliższej musi odpowiadać intensywności tych negatywnych przeżyć osoby bliskiej, a ta w naturalny sposób maleje z upływem czasu. W realiach niniejszej sprawy mamy do czynienia z taką sytuacją, co wprost wynika również z niekwestionowanych opinii biegłej z zakresu psychologii.

Określenie wysokości należnego zadośćuczynienia należy do swobodnego uznania sądu, jednakże ocena ta podlega kontroli w aspekcie nieuzasadnionej dowolności w jego określeniu poprzez rażące zawyżenie lub zaniżenie świadczenia w aspekcie okoliczności konkretnego stanu faktycznego, co w takim przypadku uprawnia Sąd odwoławczy do modyfikacji ustalonej przez Sąd pierwszej instancji wysokości świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2004 r., I CK 219/04, System Informacji Prawnej Lex Sigma nr 146356).

Z przedstawionych powyżej przyczyn Sąd Okręgowy uznał za uzasadniony zarzut apelacji, że określone przez Sąd pierwszej instancji zadośćuczynienia zostały zawyżone, co skutkowało zmianą zaskarżonego wyroku na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

W pozostałym zakresie apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu za pierwszą instancję orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i art. 99 k.p.c.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i art. 99 k.p.c.